

שיעור מספר 1 – תיאוריות חברתיות סמטר ב'

מאמרים לבחינה

- מאמר 4 – עמודים 35-45
- מאמר 7

שביתות

דוגמאות לשביתות חברתיות

- ויקי כנפו
- מחאת קיץ 2011 (המחאה החברתית)

השביתות החברתיות בארץ נידונות לכשלון, אין סיכוי שהן יצליחו, נשאלת השאלה למה?
מחאת קיץ 2011, אם נסתכל עליה בפרספקטיבה של זמן, היא חסרת סיכוי – הסיבה המרכזית היא שחסרים בה שתי קבוצות חברתיות:
חרדים וערבים. ללא שינוי עמוק בשתי האוכלוסיות הללו אין סיכוי להפגנות.
בסימן התוצאה ניתן לומר שהדוחות של ספיבק יונה וטרכטנברג הם מקיפים ומפורטים (אולי מקיפים מדי) אבל לא ניתנים ליישום על ידי אף ממשלה.

שאלה נוספת מעניינת היא מדוע שביתות חברתיות מסוימות מצליחות ואחרות נכשלות, למשל מדוע חברת חשמל מסוגלת להשיג הישגים אבל ויקי כנפו לא. ומדוע חרדים לעולם לא יצאו להפגנה חברתית אבל הם משיגים מה שהם רוצים. ומדוע ערבים יוצאים להפגנות רבות אבל אינם משיגים דבר.

כדי שנוכל להבין זאת עלינו להסתכל על שני דברים, הדבר הראשון הוא מאפיינים של ארגונים הדבר השני הוא מבנה חברתי.

מבנה חברתי

אנחנו עושים הבחנה בין שני סוגים של ארגונים חברתיים: מבנה פתוח ומבנה סגור.

פתוח	סגור
לא טוטאלי	טוטאלי
ללא שליטה (כמו הפגנות – מי שרוצה יכול להצטרף)	יש שליטה
שביתות לא יעילות	שביתות יעילות
האינטרנט אינו כלי במחאה	האינטרנט הוא כלי משמעותי במחאה
האידיאולוגיה היא וולונטרית	האידיאולוגיה קבוצתית וקשורה בדרך כלל לדת
האני במרכז	הקהילה במרכז
סולידריות נמוכה	סולידריות גבוהה
קהילתיות (communitas) נמוכה	קהילתיות גבוהה

1 מתוך 3

נכתב על ידי גל

על בסיס תוכן ההרצאות במדעי התנהגות – מכללת נתניה
<http://behavioral-sciences-nac.blogspot.com>

מבנה ארגוני

וובר הוא אחד הראשונים שטען שיש מודל "טהור" אידאלי ויכול לנבא הצלחה. המודל הזה הוא הארגון הבירוקרטי שיש לו כללים ברורים כיצד יש להתנהג ולכן היעילות שלו מאוד גבוהה. לדוגמא – חברות הייטק. וובר טען שהארגון הבירוקרטי הוא הטוב ביותר לניהול מכיוון שיש לו מספר מאפיינים חיוביים.

1. מרות בשעות העבודה.
2. היררכיה של תפקידים (מדרג סמכויות)
3. תפקידים מוגדרים מאוד
4. מינוי על בסיס חוזי וכישורים
5. שכר לפי מיקום במבנה
6. קריירה – עבודה יחידה
7. פיקוח ותלות
8. רשמיות ופורמליות – הכל על השולחן
9. חלוקת עבודה פורמלית וברורה
10. אחידות
11. תיאום
12. שיתוף פעולה

היום אנחנו מודעים לכך שלארגון כזה יש מאפיינים שליליים

1. האם קיים מודל כזה במציאות
2. כפייתיות
3. קונפליקט
4. קונפורמיות יתר (ריטואליזם) - צורך למלא טופס על כל דבר, למשל.
5. עיקרון הפיטרי – ארגון הוא אוסף של אנשים לא מתאימים. כי אנשים נתקעים בתפקיד שבו הם מביאים מינימום תועלת.
6. תיוג – תיוג בין אנשים לתפקידים. בין מוצא אתני
7. בירופתולוגיה – עודף ניירת
8. חוק פרקינסון – העבודה מתרחבת כדי למלא את אותו פרק זמן.
9. חוק הברזל של האוליגרכיה – בכל ארגון יקום מישהו שמתנכל לך, יצבור כוח ויעלה במדרג. במהלך הזמן יקום מישהו שיתנכל לך.
10. הנצחת המנהיגות – מנהיגים מנסים להנציח את עצמם על ידי ספרים וסמלים
11. קשיחות ביישום חוקים
12. התמחות יתר – over qualified

דוגמאות לכשלונות:**רקע: מודל הדיאדה מול מודל הטריאדה (זימל)****מודל הדיאדה**

א' פונה נגד ב' (על ידי חרם או שביתה)

מודל זה אינו נחשב כמנבא הצלחה גדולה מפני שא', בדרך כלל הצד החלש, הוא בעל סיכויים נמוכים לגרום לב' להכנע לדרישות שלו

מודל הטריאדה

א' וג' יוצאים כנגד ב'

שביתת הסטודנטים בשנות ה-90

בשנות ה-90 היתה שביתה ארוכה מאוד (כחצי שנה). זאת בדרישה לעשות שינוי מאוד עמוק ביחס אליהם. לדוגמא: בנושאי דיור, מלגות, שירות צבאי, מועדי בחינות וצדק חברתי. שביתת הסטודנטים נכשלה, והיא נכשלה מכיוון שהם עשו הרבה טעויות, נראה כיצד המודל של זימל מנבא את הכשלון.

הסטודנטים – פנו לאוצר עם מספר מטרות חברתיות. האוצר הסכים לתנאים אבל דרש מהסטודנטים להציע את מקורות המימון. הסטודנטים הציעו קיצוץ תקציבים אצל החרדים כמקור מימון וקיצוץ בשכר המרצים. ז"א – יצרו קואליציה (טריאדה) נגדם. האוצר סגר הסכם עם המרצים והחרדים שמטיב איתם על חשבון הסטודנטים, ולעומת זאת חתם על הסכם עם אגודה אחת של הסטודנטים ובכך פיצל את אגודת הסטודנטים לשניים. הדבר הנכון היה ליצור קואליציה או עם המרצים או עם החרדים

הסיפור של ויקי כנפו

עקרונות הסיפור הזה מאוד דומים. ויקי כנפו דרשה שינוי חברתי לטובת אימהות חד הוריות. האוצר פעל בדיוק באותה צורה כמו שביתת הסטודנטים. כשנדרשו ויקי כנפו וארגוני הנשים להציע את מקורות המימון הם הציעו את החרדים ומשרד הבטחון. בתגובה – האוצר סגר הסכמים מטיבים עם החרדים, משרד הבטחון ועם ארגוני הנשים המזרחיות ואילו המומנטום של ויקי כנפו ותומכיה התמסס כלא היה.